

BEZPIECZEŃSTWO W SZKOLE.

PRAWO. PROCEDURY. PRAKTYKA

Bezpieczeństwo uczniów to sprawa absolutnie priorytetowa, ale też wieloaspektowa w szkole.

Dotyczy:

- zapewnienia bezpiecznych warunków nauki w placówce, podczas wyjść, wycieczek
- zagwarantowania higieny pracy umysłowej
- kształtowania wspierającego środowiska szkolnego, w tym prawidłowej organizacji pomocy pedagogiczno-psychologicznej

Podstawa prawna:

- Ustawa Karta Nauczyciela
- Ustawa Prawo Oświatowe
- Kodeks pracy
- Kodeks rodzinny
- Kodeks karny
- Ustawa przeciwdziałaniu narkomanii (2005r) i ustawa o jej zmianie (2018)

i rozporządzenia

- z dnia 31.10.2018r w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach
- z dnia 25 .05. 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki
- z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii
- dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia ...dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji
- z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

- z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach
- z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej

Art. 6. KN

Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, **w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;**
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 4) **doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;**
- 5) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 6) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Rozdział 1 z Ustawy „Prawo oświatowe”

System oświaty zapewnia w szczególności:

- 1) **realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;**
- 2) **wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny;**
- 3) **wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży;**
- 5) **dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;**
- 6) **możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną**

niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;

7) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;

12) **kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych**, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym;

13) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy i umiejętności niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej;

14) **utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki** w szkołach i placówkach;

16) **opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej**;

17) dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy;

18) kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości i kreatywności sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, w tym poprzez stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych;

19) przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia;

20) warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz **kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego**;

21) **upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń**, w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych, i sytuacji nadzwyczajnych;

22) **kształtowanie u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi**;

WAŻNE :

Art. 1 pkt 3 ustawy *Prawo oświatowe* definiuje pojęcie wychowania jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży.

Działania na rzecz bezpieczeństwa to:

- rozwijanie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli,
- zagwarantowanie prawidłowych relacji interpersonalnych w szkole,
- przeciwdziałanie agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy, uzależnieniom,
- ograniczenie do minimum środków restrykcyjnych na rzecz rozwijania u uczniów umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych – kształtowanie postaw akceptujących różnorodność,
- tworzenie warunków dla otwartego dialogu i skutecznej współpracy kadry pedagogicznej z uczniami i ich rodzicami, w celu uchronienia uczniów przed zagrożeniami współczesnego świata.

Wyciąg z rozporządzenia MEN z dnia 31.10.2018r w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach

Wybrane postanowienia:

§ 2. 1. Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę poza jej terenem.

2. Dyrektor albo upoważniona przez niego osoba prowadzi **rejestr wyjść grupowych uczniów, z wyłączeniem wycieczek, do których stosuje się kartę wycieczki**³. Wzór rejestru wyjść grupowych uczniów określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. 1. Dyrektor, co najmniej raz w roku, dokonuje kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów oraz sprzętu należącego do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i opieki, a w razie potrzeby określa kierunki ich poprawy.

2. Z ustaleń kontroli sporządzany jest protokół, który podpisują osoby biorące w niej udział.

3. Kopię protokołu dyrektor przekazuje organowi prowadzącemu szkołę.

§ 4. 1. Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględnia:

- 1) równomierne obciążenie zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia;**
- 2) potrzebę zróżnicowania zajęć w każdym dniu.**

§ 5. Dyrektor zapewnia uczniom miejsce w szkole na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych.

§ 6. 1. Plan ewakuacji szkoły należy umieścić w widocznym miejscu, w sposób zapewniający łatwy dostęp do niego.

2. Drogi ewakuacyjne należy oznaczyć w sposób wyraźny i trwały, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

§ 7. Prace remontowe, naprawcze i instalacyjne w pomieszczeniach szkoły oraz poza nimi mogą być prowadzone tylko pod nieobecność w nich osób, którym szkoła zapewnia opiekę.

§ 8. 1. Teren szkoły powinien być ogrodzony.

2. Na terenie szkoły zapewnia się:

- 1) właściwe oświetlenie;**
- 2) równą nawierzchnię dróg, przejść i boisk;**
- 3) instalację do odprowadzania ścieków i wody deszczowej.**

3. Otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia na terenie szkoły zakrywa się odpowiednimi pokrywami lub trwale zabezpiecza w inny sposób.

4. **Szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren szkoły zabezpiecza się w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię.** W miarę możliwości szlaki komunikacyjne kieruje się na drogę o najmniejszym natężeniu ruchu.

5. **W razie opadów śniegu przejścia na terenie szkoły oczyszcza się ze śniegu i lodu oraz zabezpiecza przed poślizgiem.**

§ 9. 1. Szkoła zapewnia w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej.

1. Urządzenia higieniczno-sanitarne utrzymywane są w czystości i w stanie pełnej sprawności technicznej, zgodnie z przepisami z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 10. 1. Kuchnie i jadalnie utrzymywane są w czystości, a ich wyposażenie we właściwym stanie technicznym zapewniającym bezpieczne używanie.

2. Gorące posiłki należy spożywać wyłącznie w jadalniach lub innych pomieszczeniach przeznaczonych do tego celu.

3. W szkole zapewniony jest bieżący **dostęp do wody pitnej.** W razie braku sieci wodociągowej należy zapewnić inne źródło wody spełniającej wymagania dla wody zdatnej do picia.

§ 11. Pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia, należy wietrzyć w czasie przerw, a w razie potrzeby także w czasie zajęć.

§ 12. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.

§ 13. 1. Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela.

2. Jeżeli pozwalają na to warunki atmosferyczne, uczniowie spędzają przerwy na świeżym powietrzu.

3. Przerw między zajęciami nie mogą być krótsze niż 10 minut.

4. Dyrektor, po zasięgnięciu opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego, organizuje przerwy w sposób umożliwiający uczniom spożycie posiłków na terenie szkoły.

§ 14. Miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których jest wzbroniony dostęp osobom nieuprawnionym, należy odpowiednio oznakować i zabezpieczyć przed swobodnym do nich dostępem.

§ 15. Schody w szkołach powinny **posiadać balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, a otwarta przestrzeń pomiędzy nimi powinna być skutecznie zabezpieczona. Stopnie schodów nie mogą być śliskie.**

§ 16. 1. Pomieszczenia szkoły posiadają właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie, zgodnie z wymogami dla poszczególnych pomieszczeń, a pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia, dodatkowo zabezpieczenie przed wilgocią, niekorzystnymi warunkami cieplnymi i nasłonecznieniem oraz innymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia.

2. Sprzęty, z których korzystają osoby pozostające pod opieką szkoły, należy dostosować do wymagań ergonomii.

3. Wyposażenie w szkołach powinno posiadać odpowiednie atesty lub certyfikaty.

§ 17. 1. W pomieszczeniach, w których odbywają się zajęcia, **dopuszczalna minimalna temperatura wynosi 18°C.**

2. Jeżeli nie jest możliwe zapewnienie temperatury, o której mowa w ust. 1, dyrektor zawiesza zajęcia na czas oznaczony oraz powiadamia o tym organ prowadzący szkołę i kuratora oświaty.

§ 18. 1. **Organ prowadzący szkołę może zawiesić zajęcia na czas oznaczony w przypadku gdy na danym terenie może wystąpić zagrożenie bezpieczeństwa uczniów związane z utrudnieniem w:**

1) dotarciu ucznia do szkoły lub powrotem ze szkoły lub

2) organizacji zajęć w szkole

– w związku z organizacją i przebiegiem imprez ogólnopolskich lub międzynarodowych.

2. Dyrektor, za zgodą organu prowadzącego szkołę, może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli:

1) temperatura zewnętrzna mierzona o godzinie 21:00 w dwóch kolejnych dniach poprzedzających zawieszenie zajęć wynosi -15°C lub jest niższa;

2) na danym terenie wystąpiły:

a) negatywne skutki zdarzeń atmosferycznych,

b) przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu

określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska

c) inne zdarzenia, które mogą zagrozić zdrowiu uczniów.

3. O zawieszeniu zajęć, o którym mowa w ust. 1 i 2, odpowiednio organ prowadzący lub dyrektor zawiadamiają kuratora oświaty.

§ 19. 1. Rozpoczęcie zajęć jest niedopuszczalne, jeżeli pomieszczenie lub inne miejsce, w którym mają być prowadzone zajęcia, lub stan znajdującego się w nim wyposażenia, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa.

2. Jeżeli stan zagrożenia powstanie lub ujawni się w czasie zajęć – należy niezwłocznie je przerwać i wyprowadzić z zagrożonych miejsc osoby powierzone opiece szkoły.

§ 20. 1. Pomieszczenia szkoły, w szczególności pokój nauczycielski, świetlice, laboratoria, pracownie, warsztaty szkolne, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, kierownika internatu (bursy) oraz kuchnię, należy wyposażać w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

2. Pracownicy szkoły podlegają przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

§ 21. Udział uczniów w pracach na rzecz szkoły i środowiska może mieć miejsce po zaopatrzeniu ich w odpowiednie urządzenia, sprzęt i środki ochrony indywidualnej oraz po zapewnieniu właściwego nadzoru i bezpiecznych warunków pracy

§ 22. 1. Urządzenia techniczne, sprzęt i narzędzia powinny być utrzymywane w stanie zapewniającym pełną sprawność działania oraz bezpieczeństwo pracy i nauki.

2. Urządzenia techniczne, sprzęt i narzędzia należy wyposażać w zabezpieczenia chroniące przed urazami, działaniem substancji szkodliwych dla zdrowia, porażeniem prądem elektrycznym, szkodliwymi wstrząsami, nadmiernym hałasem, działaniem wibracji lub promieniowaniem.

3. Urządzenia techniczne, sprzęt i narzędzia niesprawne, uszkodzone lub pozostające w naprawie powinny być oznaczone w sposób wyraźny i widoczny i zabezpieczone przed ich uruchomieniem.

§ 23. 1. Stanowiska pracy należy dostosować do warunków zgodnych z zasadami ergonomii.

2. Stanowiska pracy, z których korzystają osoby z niepełnosprawnością, należy dostosować do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

§ 24. Przy urządzeniach technicznych, sprzęcie i narzędziach lub w ich pobliżu w widocznym miejscu należy umieścić instrukcję ich bezpiecznej obsługi.

§ 25. W warsztacie, laboratorium i pracowni w widocznym i łatwo dostępnym miejscu należy umieścić regulamin określający zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 26. 1. Prowadzący zajęcia w warsztatach, laboratoriach i pracowniach przy urządzeniach technicznych, sprzęcie i narzędziach zapoznaje uczniów z zasadami i metodami pracy zapewniającymi bezpieczeństwo i higienę pracy przy wykonywaniu czynności na stanowisku roboczym.

2. Rozpoczęcie zajęć, o których mowa w ust. 1, może nastąpić po sprawdzeniu i upewnieniu się przez prowadzącego zajęcia, że stan maszyn i innych urządzeń technicznych, instalacji elektrycznej i narzędzi pracy, a także inne warunki środowiska pracy nie stwarzają zagrożeń dla bezpieczeństwa uczniów.

§ 27. W warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych w celu zabezpieczenia przed działaniem niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia czynników, a także ze względu na wymagania sanitarno-higieniczne uczeń otrzymuje niezbędne środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.

§ 28. 1. Substancje i preparaty chemiczne należy umieścić w odpowiednich pojemnikach opatrzonych napisami zawierającymi nazwę substancji lub preparatu oraz informującymi o ich niebezpiecznym lub szkodliwym dla zdrowia działaniu.

2. Substancje niebezpieczne i preparaty niebezpieczne w rozumieniu przepisów o substancjach i preparatach chemicznych należy przechowywać w zamkniętych pomieszczeniach specjalnie przystosowanych do tego celu.

3. Dyrektor zapewnia udostępnienie kart charakterystyk niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych zgromadzonych w szkole osobom prowadzącym zajęcia z użyciem tych substancji i preparatów.

4. Prowadzący zajęcia zapoznaje uczniów z kartami charakterystyk niebezpiecznych substancji i preparatów, jeżeli substancje te są używane w czasie zajęć.

Rozdział 3. Wychowanie fizyczne, sport i turystyka.

§ 29. W czasie zawodów sportowych organizowanych przez szkołę lub zawodów sportowych, w których szkoła bierze udział, uczniowie nie mogą pozostawać bez opieki osób do tego upoważnionych przez dyrektora.

§ 30. 1. Stopień trudności i intensywności ćwiczeń w czasie zajęć wychowania fizycznego należy dostosować do aktualnej sprawności fizycznej i wydolności ucznia.

2. Ucznia zgłaszającego dolegliwości zdrowotne prowadzący zajęcia zwalnia w danym dniu z wykonywania planowanych ćwiczeń w czasie zajęć wychowania fizycznego oraz niezwłocznie informuje o tym jego rodziców.

3. Ćwiczenia w czasie zajęć wychowania fizycznego należy prowadzić z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających pełne bezpieczeństwo uczniów.–

4. Bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ćwiczących, powinny być umocowane na stałe i posiadać aktualne badania techniczne

5. Prowadzący zajęcia sprawdza przed każdymi zajęciami stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego używanego w szkole.

6. W salach i na boiskach oraz w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw należy umieścić tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego.

7. Prowadzący zajęcia każdorazowo zapoznaje osoby biorące w nich udział z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń oraz uczestniczenia w grach i zabawach.

§ 31. Przy organizacji zajęć i wycieczek poza terenem szkoły liczbę opiekunów oraz sposób zorganizowania opieki ustala dyrektor uwzględniając wiek, stopień rozwoju psychofizycznego, stan zdrowia i ewentualną niepełnosprawność osób powierzonych opiece szkoły, a także specyfikę zajęć i wycieczek oraz warunki, w jakich będą się one odbywać.

§ 32. 1. Opiekun zajęć i wycieczki sprawdza stan liczbowy uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.

1. 2. Niedopuszczalne jest realizowanie zajęć i wycieczek podczas burzy, śnieżycy i gołoledzi.

2. **§ 33. 1. Uczestnicy zajęć i wycieczek mogą kąpać się, pływać lub uprawiać sport lub rekreację wyłącznie na obszarach wodnych, o których mowa w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 656 oraz z 2017 r. poz. 1566).**

2. Uczestników zajęć i wycieczek zaznajamia się z zasadami bezpieczeństwa i regulaminem przebywania na obszarze, o którym mowa w ust. 1.

3. Uczestnikom zajęć i wycieczek przebywającym na obszarach wodnych zapewnia się stały nadzór **ratownika wodnego** lub ratowników wodnych oraz ustawiczny nadzór opiekuna lub opiekunów ze strony szkoły.

4. Nauka pływania może odbywać się tylko w miejscach specjalnie do tego celu wyznaczonych i przystosowanych, pod nadzorem ratownika wodnego.

§ 34. 1. Statki i inne obiekty pływające określone w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, z których korzystają uczestnicy zajęć i wycieczek, należy wyposażyć w sprzęt ratunkowy.

2. Ze statku lub innego obiektu pływającego korzystają jedynie osoby przeszkolone w zakresie jego obsługi oraz posługiwania się wyposażeniem ratunkowym.

3. Nauka pływania na statkach i innych obiektach pływających może odbywać się tylko pod opieką osób posiadających odpowiednie uprawnienia.

§ 35. Niedopuszczalne jest korzystanie ze statków i innych obiektów pływających, o których mowa w § 34, podczas silnych wiatrów, burzy i deszczy nawalnych.

§ 36. Niedopuszczalne jest wchodzenie na zamarzniętą powierzchnię rzek, stawów, jezior i innych zbiorników wodnych, w tym urządzanie na nich ślizgawek i lodowisk.

Rozdział 4. Wypadki osób pozostających pod opieką szkoły.

§ 39. Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie udziela poszkodowanemu pierwszej pomocy i zapewnia mu opiekę, a w razie potrzeby powiadamia podmioty ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowia i życia.

§ 40. 1. Dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły niezwłocznie zawiadamia o każdym wypadku:

- 1) rodziców poszkodowanego;
- 2) pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 3) społecznego inspektora pracy;
- 4) organ prowadzący szkołę;
- 5) radę rodziców.

2. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym należy niezwłocznie zawiadomić prokuratora i kuratora oświaty.

3. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, należy niezwłocznie zawiadomić państwowego inspektora sanitarnego.

§ 41. 1. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy, zwany dalej „zespołem”, dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

2. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

§ 42. 1. Członków zespołu powołuje dyrektor.

2. Zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową, w tym protokół powypadkowy.

3. Wzór protokołu powypadkowego określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

4. W skład zespołu wchodzi pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społeczny inspektor pracy.

5. Jeżeli z jakichkolwiek powodów nie jest możliwy udział w pracach zespołu jednej z osób, o których mowa w ust. 4, dyrektor powołuje w jej miejsce innego pracownika szkoły przeszkolonego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

6. Jeżeli w pracach zespołu nie mogą uczestniczyć ani pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy ani społeczny inspektor pracy, w skład zespołu wchodzi dyrektor oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

7. W pracach zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego szkołę, kuratora oświaty lub rady rodziców.

8. Przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – społeczny inspektor pracy. Jeżeli w zespole nie uczestniczy ani pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy

ani społeczny inspektor pracy, przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

9. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.

§ 43. Przewodniczący zespołu poucza poszkodowanego lub reprezentujące go osoby o przysługujących im prawach w toku postępowania powypadkowego.

§ 44. 1. Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się:

- 1) poszkodowanego będącego osobą pełnoletnią;
- 2) rodziców poszkodowanego będącego osobą niepełnoletnią.
2. Jeżeli poszkodowany będący osobą pełnoletnią zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców.

§ 45. 1. **Protokół powypadkowy należy sporządzić w ciągu 21 dni i** niezwłocznie go doręczyć osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

2. W uzasadnionych przypadkach protokół powypadkowy może być sporządzony w późniejszym terminie
3. Jeden egzemplarz protokołu powypadkowego pozostaje w szkole.
4. Organowi prowadzącemu szkołę i kuratorowi oświaty protokół powypadkowy doręcza się na ich wniosek.

§ 46. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor.

§ 47. 1. W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, o których mowa w § 44, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu.

2. Zastrzeżenia do protokołu powypadkowego składa się do przewodniczącego zespołu - ustnie lub na piśmie.

3. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę.

4. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności:

- 1) niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego;
- 2) sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy.

§ 48. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może:

- 1) zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych;
- 2) powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

§ 49. 1. **Rejestr wypadków prowadzi dyrektor lub osoba przez niego upoważniona.**

2. Wzór rejestru wypadków określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 50. Dyrektor omawia z pracownikami szkoły okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

§ 51. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

Wyciąg z Rozporządzenia MEN z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki

Wybrane postanowienia:

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996 i 1000) zarządza się, co następuje:

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996 i 1000) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Publiczne przedszkola, szkoły i placówki, zwane dalej "szkołami", mogą organizować dla uczniów krajoznawstwo i turystykę.

2.W organizowaniu krajoznawstwa i turystyki szkoły mogą współdziałać ze stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których przedmiotem działalności jest krajoznawstwo i turystyka.

§ 2.Organizowanie przez szkoły krajoznawstwa i turystyki ma na celu:

- 1) poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii;
- 2) poznawanie kultury i języka innych państw;
- 3) poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego;
- 4) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania;
- 5) upowszechnianie wśród uczniów zasad ochrony środowiska naturalnego oraz wiedzy o składnikach i funkcjonowaniu rodzimego środowiska przyrodniczego, a także umiejętności korzystania z zasobów przyrody;
- 6) upowszechnianie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej;
- 7) poprawę stanu zdrowia uczniów pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie;
- 8) przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, w szczególności w ramach profilaktyki uniwersalnej;
- 9) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.

§ 4.1. Krajoznawstwo i turystyka są organizowane w formie:

- 1) wycieczek przedmiotowych - inicjowanych i realizowanych przez nauczycieli w celu uzupełnienia programu wychowania przedszkolnego albo programu nauczania w ramach jednego lub kilku przedmiotów,

2) wycieczek krajoznawczo-turystycznych o charakterze interdyscyplinarnym, w których **udział nie wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego i umiejętności posługiwania się specjalistycznym sprzętem**, organizowanych w celu nabywania wiedzy o otaczającym środowisku i umiejętności zastosowania tej wiedzy w praktyce,

3) **specjalistycznych wycieczek krajoznawczo-turystycznych, w których udział wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego, sprawnościowego i umiejętności posługiwania się specjalistycznym sprzętem, a program wycieczki przewiduje intensywną aktywność turystyczną, fizyczną lub długodystansowość na szlakach turystycznych - zwanych dalej "wycieczkami".**

§ 5. Organizację i program wycieczki dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, kondycji, sprawności fizycznej i umiejętności.

§ 6.1. Zgodę na zorganizowanie wycieczki wyraża dyrektor szkoły, zatwierdzając kartę wycieczki.

3. Do karty wycieczki dołącza się listę uczniów biorących udział w wycieczce, zawierającą imię i nazwisko ucznia oraz telefon rodzica lub rodziców ucznia. Listę uczniów podpisuje dyrektor szkoły.

§ 7. W przypadku wycieczki organizowanej za granicą:

1) **dyrektor szkoły jest obowiązany poinformować organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny o organizowaniu takiej wycieczki, przekazując kartę wycieczki, o której mowa w § 6 ust. 1; dyrektor szkoły nie przekazuje listy uczniów, o której mowa w § 6 ust. 3;**

2) **szkoła ma obowiązek zawrzeć umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz osób biorących udział w wycieczce, o ile obowiązek zawarcia takiej umowy nie wynika z odrębnych przepisów;**

3) **kierownik wycieczki lub co najmniej jeden opiekun wycieczki zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.**

§ 8. Zgoda rodziców na udział w wycieczce ucznia niepełnoletniego jest wyrażana w formie pisemnej.

§ 9.1. **Dyrektor szkoły wyznacza kierownika i opiekunów wycieczki spośród pracowników pedagogicznych szkoły.**

2. W zależności od celu i programu wycieczki opiekunem wycieczki może być także osoba niebędąca pracownikiem pedagogicznym szkoły, wyznaczona przez dyrektora szkoły.

3. **W przypadku specjalistycznej wycieczki krajoznawczo-turystycznej, o której mowa w § 4 ust. 1 pkt 3, kierownik i opiekunowie wycieczki są obowiązani posiadać udokumentowane przygotowanie zapewniające bezpieczną realizację programu wycieczki.**

§ 10. **Kierownik wycieczki:**

- 1) opracowuje program i regulamin wycieczki;
- 2) zapoznaje uczniów, rodziców i opiekunów wycieczki z programem i regulaminem wycieczki oraz informuje ich o celu i trasie wycieczki;
- 3) zapewnia warunki do pełnej realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminu oraz sprawuje nadzór w tym zakresie;
- 4) **zapoznaje uczniów i opiekunów wycieczki z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki do ich przestrzegania;**
- 5) **określa zadania opiekunów wycieczki w zakresie realizacji programu wycieczki oraz zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczniom;**
- 6) **nadzoruje zaopatrzenie uczniów i opiekunów wycieczki w odpowiedni sprzęt, wyposażenie oraz apteczkę pierwszej pomocy**
- 7) organizuje i nadzoruje transport, wyżywienie i noclegi dla uczniów i opiekunów wycieczki;
- 8) dokonuje podziału zadań wśród uczniów;
- 9) dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki;
- 10) dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki po jej zakończeniu i informuje o tym dyrektora szkoły i rodziców, w formie i terminie przyjętych w danej szkole.

§ 11. Opiekun wycieczki:

- 1) sprawuje opiekę nad powierzonymi mu uczniami;
- 2) współdziała z kierownikiem wycieczki w zakresie realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminu;
- 3) **sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu wycieczki przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa;**
- 4) nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczniom;
- 5) wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika wycieczki.

§ 12. Dyrektor szkoły może wyrazić zgodę na łączenie funkcji kierownika i opiekuna wycieczki.

§ 13. W roku szkolnym 2017/2018 dyrektor szkoły może wyznaczyć na kierownika wycieczki także inną niż pracownik pedagogiczny szkoły osobę pełnoletnią, która posiada przygotowanie odpowiednie do realizacji zadań kierownika wycieczki, **w tym zapewnienia bezpieczeństwa uczniom.**

Wyciąg z Rozporządzenia MEN w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Wybrane postanowienia:

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb

rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających w szczególności:

- 1) z niepełnosprawności;
- 2) z niedostosowania społecznego;
- 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- 4) ze szczególnych uzdolnień;
- 5) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- 6) z zaburzeń komunikacji językowej;
- 7) z choroby przewlekłej;
- 8) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych
- 9) z niepowodzeń edukacyjnych;
- 10) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- 11) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.
-

**Wyciąg z Rozporządzenie
a MEN z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i
placówek**

Wybrane postanowienia:

Wymaganie 5 Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji

W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia. W szkole lub placówce prowadzi się indywidualizację procesu edukacji w odniesieniu do potrzeb uczniów. Szkoła lub placówka pomaga przezwyciężyć trudności ucznia wynikające z jego sytuacji społecznej. Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z niepełnosprawnością są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.

SYTUACJE UZNAWANE ZA KRYZYSOWE, WYMAGAJĄCE
INTERWENCJI OMÓWIONE W DOKUMENCIE.
REKOMENDACJE DLA DZIAŁAŃ W SZKOLE:

1. Nie należy bagatelizować żadnego sygnału świadczącego o fakcie zaistnienia zagrożenia. Należy przeciwdziałać temu zjawisku na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
2. Należy dać możliwość uczniowi poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.
3. Należy wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.
4. W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy z ekspertami i specjalistami, należy informować uczniów o skutkach i konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole jak i poza nią.
5. Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne, sprawiedliwe normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.
6. Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.
7. Należy budować relacje na autorytecie nauczyciela: nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy i wymagania wobec uczniów, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.
8. Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych w placówce, przeciwdziałania i usuwania oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.
9. Niezbędna jest edukacja profilaktyczna jako forma merytorycznego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców.
10. Należy organizować rozmowy, pogadanki i dyskusje z rodzicami

Działania interwencyjne – lista sprawdzająca ogólna

1. OSZACUJ ZDARZENIE

- a) ustal i potwierdź rodzaj zdarzenia;
- b) pozyskaj kluczowe informacje (co się stało, kto był zaangażowany, kto był świadkiem, jak zdarzenie się zaczęło).

2. WEZWIJ POMOC

- a) w uzasadnionych sytuacjach – zadzwoń na Policję (997, 112), straż pożarną (998, 112), pogotowie ratunkowe (999, 112), Straż Miejską (986, 112);
- b) rozpocznij realizację szkolnych procedur: ewakuacji, przeciwpożarowej, bombowej, inne (w zależności od zdarzenia);
- c) wezwij Szkolny Zespół Kryzysowy;
- d) w uzasadnionych sytuacjach – wezwij placówkę wsparcia (np. PPP, Centrum Interwencji Kryzysowej)

3. CHROŃ, ZAWIADAMIAJ

- a) zawiadom przez ogłoszenie (lub w inny dostępny sposób) personel szkoły;
- b) chroń (odizoluj) wszystkich, którzy byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- c) podejmij działania zapobiegające dezinformacji, chaosowi.

4. ZABEZPIECZ BUDYNEK, TEREN I KIERUJ (w zależności od rodzaju zdarzenia)

- a) upewnij się, że wszyscy pozostali uczniowie (personel) są bezpieczni;
- b) zarządz zamknięcie drzwi wejściowych;
- c) zamknij drzwi wewnętrzne tam, gdzie to możliwe;
- d) bądź w kontakcie z personelem szkoły, aby monitorować sytuację;
- e) łagodnie kieruj uczestnikami zdarzeń.

5. CZEKAJ NA SŁUŻBY INTERWENIUJĄCE

- a) na bieżąco zawiadamiaj jednostkę policji / straży pożarnej o przebiegu zdarzeń, monituj o zmianach;
- b) zbierz świadków, poszkodowanych w zdarzeniu, jeśli to możliwe;
- c) idź do miejsca, z którego można zarządzać akcją i czekaj na wezwaną służbę;
- d) zbierz kluczowe informacje niezbędne do dalszych działań.

6. USTABILIZUJ ELEMENTY SKŁADAJĄCE SIĘ NA SYTUACJĘ, KIERUJĄC SIĘ BEZPIECZEŃSTWEM

- a) zapewnij udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej rannym (zapewniając bezpieczeństwo uczestnikom);
- b) sprawdź obecność uczniów i personelu;
- c) zawiadom rodziców / opiekunów prawnych uczniów;
- d) zabezpiecz miejsce zdarzeń, ślady.

7. WSPÓLPRACUJ Z POLICJĄ LUB ODPOWIEDNIMI SŁUŻBAMI W ROZWIĄZANIU PROBLEMU

- a) pozostań w miejscu zarządzania, wspieraj służby interwenujące;
- b) dostarczaj informacji, w tym specyficznych, dotyczących zdarzenia, szkoły;

c) kieruj współpracą personelu ze służbami.

8. ZAWIADAMIAJ, GDY SYTUACJA ZOSTANIE USTABILIZOWANA

a) powiadom rodziców / opiekunów prawnych uczniów;

b) współpracuj z służbami w działaniach po zdarzeniu; c) powiadom, uspokój personel.

9. ZAINICJUJ DZIAŁANIA NAPRAWCZE

a) powiadom organ nadzoru;

b) zrób odprawę personelu;

c) poproś o pomoc instytucje wsparcia specjalistycznego (np. PPP, Centrum Interwencji Kryzysowej)

d) zaplanuj wznowienie rutynowych działań szkoły, tzw. plan „dnia następnego”.

Procedury wewnętrzne

Sytuacje uznawane za kryzysowe, wymagające interwencji omówione w dokumencie.

- I. Zagrożenie pożarem, wybuchem i zatruciem.
- II. Stwierdzenie na terenie szkoły podejrzanych przedmiotów lub substancji.
- III. Obecność na terenie szkoły osób niepożądanych, zachowujących się niewłaściwie lub zwierząt zagrażających bezpieczeństwu uczniów.
- IV. Uszkodzenie mienia szkolnego.
- V. Kradzieże na terenie szkoły.
- VI. Posiadanie przez uczniów narzędzi i środków niebezpiecznych.
- VII. Wypadek podczas zajęć szkolnych, zajęć pozalekcyjnych oraz podczas przerw śródlekcyjnych.
- VIII. Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia, zaślabnięcie (z uwzględnieniem przypadku nieobecności pielęgniarki szkolnej)
- IX. Posiadanie i używanie środków odurzających(narkotyki, leki), alkoholu, papierosów.
- X. Wagary, powtarzające się, nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach
- XI. Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie miasta i poza miejscem zamieszkania.
- XII. Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ opiekunów i samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy.
- XIII. Brak kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi dziecka.
- XIV. Zachowanie uniemożliwiające prowadzenie lekcji (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników i nauczycieli, głośne rozmowy, chodzenie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela itp.)
- XV. Zachowania agresywne wobec uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz osób przebywających w szkole.
- XVI. Pomoc ofiarom przemocy fizycznej i psychicznej oraz cyberprzemocy.
- XVII. Próby samobójcze.

Wejście do szkoły

- 1) monitorowanie wejścia do budynku, weryfikowanie osób wchodzących do budynku – zwłaszcza niezwiązane z codziennym życiem szkoły i nie dopuszczanie do ich swobodnego poruszania się po terenie szkoły,
- 2) nie należy pozostawiać otwartych drzwi do budynku szkoły, szczególnie tych, które nie podlegają monitorowaniu i/lub bezpośredniej kontroli pracownika szkoły,
- 3) nie należy wpuszczać bez weryfikacji osób na teren szkoły,
- 4) wprowadzenie książki wejść i wyjść, zwłaszcza osób niezwiązanych bezpośrednio z placówką,
- 5) sprawowanie stałego nadzoru przy wejściu do budynku szkoły.

Zagrożenie pożarem, wybuchem i zatruciem.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, będący świadkiem zdarzenia, ustala podstawowe okoliczności zagrożenia i ocenia wstępnie jego możliwe skutki.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły podejmuje czynności mające na celu odizolowanie uczniów od źródła zagrożenia i w razie potrzeby udziela pierwszej pomocy osobom uczestniczącym w zdarzeniu.
3. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły.
4. Dyrektor szkoły lub upoważniona przez niego osoba powiadamia o zdarzeniu odpowiednie służby ratunkowe (Policję, Straż Pożarną, Pogotowie Ratunkowe).
5. Osoby odpowiedzialne, wyznaczone przez dyrektora organizują ewakuację zgodnie z przepisami BHP i przeciwpożarowymi.

Stwierdzenie na terenie szkoły podejrzanych przedmiotów lub substancji nie będących w posiadaniu uczniów.

Za podejrzane należy uznać przedmioty lub substancje o nieznanym pochodzeniu, np. przypominające narkotyki, materiał wybuchowy, żrący, nieznaną substancję chemiczną. itp.

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły zabezpiecza tymczasowo dostęp uczniów do miejsca, w którym znaleziono przedmioty lub substancje podejrzane.
2. Nauczyciel lub upoważniony pracownik szkoły zawiadamia dyrektora szkoły.
3. Dyrektor szkoły oddelegowuje pracownika szkoły do zabezpieczenia miejsca zdarzenia do czasu przybycia odpowiednich służb.
4. Dyrektor szkoły lub upoważniony pracownik szkoły zawiadamia odpowiednie służby: Policję, Straż Pożarną i wydaje decyzję o ewentualnej ewakuacji uczniów z budynku szkoły.

Obecność na terenie szkoły osób niepożądanych, zachowujących się niewłaściwie lub zwierząt zagrażających bezpieczeństwu uczniów.

Zwierzę bez opieki właściciela na terenie szkoły.

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia izoluje dzieci od zwierzęcia (dzieci nie wychodzą z klasy, a gdy są na boisku na polecenie nauczycieli dyżurujących wracają do budynku szkoły).
2. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia zawiadamia pracownika obsługi.
3. Pracownik obsługi informuje dyrekcję szkoły i podejmuje działania zmierzające do odizolowania zwierzęcia.
4. Pracownik obsługi lub osoba wyznaczona przez dyrektora wzywa Straż Miejską, ewentualnie służby weterynaryjne.

Osoby trzecie bezzasadnie przebywające na terenie szkoły lub osoby zachowujące się niewłaściwie na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził bezzasadny fakt przebywania osoby trzeciej w szkole prosi o opuszczenie jej terenu, a w przypadku odmowy zawiadamia pracowników obsługi lub dyrektora szkoły.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził niewłaściwe zachowanie osoby trzeciej przebywającej w szkole stosuje słowne upomnienie, a w przypadku braku reakcji prosi o opuszczenie jej terenu i zawiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły.
3. W przypadku braku reakcji dyrektor szkoły zawiadamia Policję lub Straż Miejską.

Uszkodzenie lub zniszczenie mienia szkolnego

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia podejmuje interwencję mającą na celu powstrzymanie dalszych działań sprawców, a następnie powiadamia wychowawcę lub pedagoga.
2. W przypadku braku ustalenia sprawcy, osoba stwierdzająca uszkodzenie mienia ustala podstawowe okoliczności zdarzenia, a następnie informuje wychowawcę lub pedagoga.
3. Wychowawca, a w przypadku jego nieobecności pedagog przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ze sprawcą zdarzenia, ustala sposób jego ukarania i sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.
4. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych sprawcy oraz dyrekcję szkoły, którzy ustalają sposób i termin naprawienia szkody.
5. W przypadku stwierdzenia dużej szkody pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmuje decyzję o zawiadomieniu policji.

Kradzieże na terenie szkoły

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub wychowawca, po otrzymaniu informacji od ucznia o kradzieży, przeprowadza z poszkodowanym i świadkami rozmowę w celu ustalenia okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do zwrotu skradzionego mienia poszkodowanemu, z wyłączeniem jednak przeszukania domniemanego sprawcy.
3. Nauczyciel, który podjął wstępną interwencję, przekazuje informację o zdarzeniu wychowawcy klasy poszkodowanego i sprawcy, a w przypadku jego nieobecności pedagogowi.
4. Wychowawca lub pedagog, jeżeli istnieje taka konieczność, kontynuują wyjaśnianie okoliczności zdarzenia.
5. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę ze sprawcą zdarzenia oraz jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.

Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, ustalenie formy i terminu zwrotu skradzionego mienia , sposób ukarania sprawcy.

6. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z poszkodowanym i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi przekazując ustalenia podjęte podczas spotkania ze sprawcą i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.
7. W uzasadnionym przypadku pedagog i wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmują decyzję o zawiadomieniu policji. O tym fakcie informują rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego i sprawcy.

Postanowienia dodatkowe:

- Szkoła nie odpowiada za przedmioty wartościowe, niezwiązane z procesem dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńczym / np. telefony

komórkowe, biżuterię, odtwarzacze MP3 i MP4, gry elektroniczne, zabawki, itp./.

- Na lekcji wychowania fizycznego rzeczy pozostawione są w szatni i zamykane na klucz, a uczniowie nie mają prawa podczas lekcji wchodzić do szatni.

Posiadanie przez uczniów narzędzi, przedmiotów i substancji niebezpiecznych oraz substancji uzależniających

Niebezpieczne narzędzia, przedmioty i substancje:

Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, pałki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące, narkotyki, alkohol, nikotynę, leki psychotropowe, tzw. „dopalacze”.

1.Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który jest świadkiem posiadania przez ucznia niedozwolonego narzędzia lub substancji, nakłania go do oddania niebezpiecznego przedmiotu i podejmuje działanie zmierzające do jego zabezpieczenia (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów).

2.Jeżeli uczeń nie chce oddać przedmiotu lub substancji nauczyciel interweniujący natychmiast powiadamia wychowawcę, pedagoga, a w uzasadnionych sytuacjach dyrektora szkoły.

3.Wychowawca bądź pedagog odbiera niebezpieczny przedmiot, przeprowadza rozmowę z uczniem wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o grożącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania.

4.Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych ucznia, wzywa ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddaje przedmiot oraz sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga szkoły.

5.W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to narkotyk, substancja lub przedmiot zagrażający zdrowiu i życiu dyrektor szkoły, pedagog lub interweniujący nauczyciel wzywa policję.

Wypadek podczas zajęć szkolnych, zajęć pozalekcyjnych oraz podczas przerw śródlekcyjnych

Przepisy omawianego rozporządzenia dotyczą niewątpliwie jedynie tych wypadków, które zdarzyły się podczas sprawowania przez szkołę opieki nad uczniem, a więc od chwili, w której uczeń rozpoczął zajęcia szkolne, aż do chwili, kiedy planowo powinien był je zakończyć.

Wypadkiem będzie jedynie zdarzenie nagłe wywołane przyczyną zewnętrzną w stosunku do ucznia, który mu uległ (np. złamanie nogi na zajęciach wychowania fizycznego, okaleczenie podczas praktycznej nauki zawodu, oparzenie kwasem w trakcie lekcji chemii). Aby można było mówić o wypadku, **powinny nastąpić rozstrój lub uszczerbek na zdrowiu (uraz) lub śmierć ucznia.**

Ciężki jest taki wypadek, w wyniku którego nastąpiło **ciężkie uszkodzenie ciała**, tzn. utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do nauki albo trwałe zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Za wypadek zbiorowy należy uznać wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy **co najmniej dwie osoby**.

1. Nauczyciel będący świadkiem wypadku niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, udziela pierwszej pomocy, wzywa pielęgniarkę szkolną, a w razie zagrożenia zdrowia i życia wzywa pogotowie ratunkowe.
2. Nauczyciel lub pielęgniarka szkolna o wypadku niezwłocznie powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych ucznia, a w przypadku ciężkiego wypadku również dyrektora szkoły.
3. Nauczyciel informuje o okolicznościach wypadku pielęgniarkę, która sporządza protokół wypadku.
4. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone i wyprowadza pozostałe dzieci z pomieszczenia. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin przez zespół powypadkowy.
5. O każdym wypadku ciężkim dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie organ prowadzący i współpracującego ze szkołą pracownika służby bhp.
6. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie prokuratora, policję i kuratora oświaty.
7. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
8. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

. Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia, zasłabnięcie

Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia – gorączka, dolegliwości żołądkowe, dolegliwości bólowe, duszności, krótkotrwałe omdlenia i zasłabnięcia.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub nauczyciel dyżurujący dokonuje wstępnej oceny sytuacji, zapewnia uczniowi opiekę i udziela pierwszej pomocy, a w razie potrzeby informuje sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia o konieczności wezwania pielęgniarki szkolnej.
2. Pielęgniarka określa stan zdrowia ucznia i w razie konieczności informuje rodziców dziecka oraz ustala dalszą opiekę nad dzieckiem.
3. W przypadku nieobecności pielęgniarki nauczyciel powiadamia o zaistniałej sytuacji sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia. Osoba odbierająca informację powiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala sposób odebrania dziecka ze szkoły.
4. Do momentu odebrania przez rodziców/ opiekunów prawnych lub przyjazdu pogotowia uczeń pozostaje pod opieką nauczyciela lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora szkoły.
5. W przypadku, gdy istnieje obawa, że zagrożone jest zdrowie i życie dziecka nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe, zawiadamia dyrektora szkoły, rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.

Używanie przez uczniów substancji odurzających i uzależniających (nikotyna, alkohol, narkotyki, leki psychotropowe, tzw. dopalacze itp.)

a. Postępowanie w sytuacji podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od innych dzieci .
2. Nauczyciel informuje o zdarzeniu pedagoga, wychowawcę lub dyrektora szkoły.
3. Pedagog, wychowawca lub dyrektor informuje rodziców/ opiekunów prawnych ucznia i wzywa do szkoły. W przypadku odmowy przyjazdu rodziców lub niemożności skontaktowania się z rodzicami /prawnymi opiekunami, zawiadamia policję.
4. W przypadku istnienia podejrzenia o zagrożeniu zdrowia i życia ucznia pedagog lub dyrektor szkoły wzywa karetkę pogotowia i policję.
5. Pedagog odnotowuje zdarzenie w dokumentacji pedagoga szkoły.
6. Wychowawca i pedagog przeprowadzają rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.

Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, konsekwencjach zażywania środków odurzających, formie ukarania ucznia.

7. W uzasadnionym przypadku pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły powiadamia policję.

b. Postępowanie w sytuacji posiadania bądź stwierdzenia palenia tytoniu przez ucznia

1. Nauczyciel nakazuje uczniowi zwrot tytoniu i informuje o zdarzeniu wychowawcę klasy.
2. Wychowawca powiadamia o zdarzeniu rodziców /prawnych opiekunów ucznia oraz odnotowuje fakt w dokumentacji pedagoga szkoły.
3. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.

Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, konsekwencjach palenia tytoniu, formie ukarania ucznia.

Ucieczka ucznia ze szkoły w czasie zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych

1. Nauczyciel, który stwierdził fakt ucieczki ucznia odnotowuje nieobecność w dzienniku lekcyjnym i powiadamia telefonicznie rodziców/ opiekunów prawnych ucznia. O zaistniałym fakcie informuje wychowawcę klasy.
2. Wychowawca przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi i odnotowuje ten fakt w dokumentacji pedagoga szkolnego. *Rozmowa ma na celu ustalenie przyczyn ucieczki z lekcji oraz przekazanie informacji o konsekwencjach takiego postępowania i formie ukarania ucznia.*
3. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia wychowawca wzywa ich do szkoły listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.
4. Jeżeli problem powtarza się, wychowawca informuje pedagoga szkolnego, który przeprowadza ponowną rozmowę z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.
5. W przypadku braku poprawy zachowania lub braku zainteresowania ze strony rodziców/ opiekunów prawnych pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmuje inne, przewidziane prawem czynności.
6. Powtarzające się ucieczki pedagoga zgłasza do sądu rodzinnego.

Wagary, powtarzające się nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach

Każdy rodzic/opiekun prawny ucznia zobowiązany jest do usprawiedliwiania nieobecności zgodnie ze statutem.

Jeśli ten warunek nie zostanie spełniony, uczeń ma godziny nieusprawiedliwione, co wpływa na obniżenie oceny z zachowania.

Wszystkie godziny nieusprawiedliwione w terminie - uważane są za wagary.

1. Wychowawca w przypadku opuszczania przez ucznia pojedynczych lekcji lub całych dni bez usprawiedliwienia każdorazowo informuje rodzica/prawnego opiekuna o absencji i ustala przyczynę nieobecności.
2. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia wychowawca wzywa ich do szkoły listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi i odnotowuje ten fakt w dokumentacji pedagoga szkolnego. ***Rozmowa ma na celu przekazanie informacji o konsekwencjach opuszczania zajęć lekcyjnych, formie ukarania ucznia oraz zobowiązanie rodziców/ opiekunów prawnych do większej kontroli nad dzieckiem.***
4. Jeżeli został przez sąd przydzielony kurator społeczny, wychowawca powiadamia o powyższej absencji ucznia również kuratora, a fakt odbycia rozmowy odnotowuje w dokumentacji pedagoga szkoły.

5. Jeżeli sytuacja powtarza się, wychowawca informuje dyrektora szkoły, który wzywa rodzica do spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego, wysyłając pisemne wezwanie listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

6. Jeżeli podjęte działania nie przynoszą pozytywnego skutku dyrektor szkoły kieruje sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego.

Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie miasta i poza miejscem zamieszkania

1. Opiekun grupy/ kierownik wycieczki ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia:

a) poza miejscem zamieszkania poszukiwanie podejmuje kierownik wycieczki, a grupa z opiekunami pozostaje w ustalonym miejscu

b) w miejscu zamieszkania opiekun grupy zapewnia pozostałym dzieciom opiekę a sam bezzwłocznie podejmuje poszukiwania.

2. Po odnalezieniu ucznia opiekun grupy/ kierownik wycieczki:

- wyjaśnia przyczyny, które doprowadziły do takiej sytuacji,
- uświadamia odnalezionej osobie konsekwencje jej zachowania,
- jeśli oddalenie było nieświadome, przypomina regulamin wycieczki i udziela uczniowi upomnienia,
- jeśli oddalenie było świadome – przypomina regulamin wycieczki i informuje ucznia o sposobie ukarania,
- informuje rodziców/ opiekunów prawnych.

3. Jeśli poszukiwania ucznia są bezskuteczne, opiekun/kierownik grupy informuje policję, dyrektora szkoły i rodziców/opiekunów prawnych.

4. Jeśli oddalenie od grupy będzie się powtarzało, uczestnictwo ucznia w następnej imprezie turystycznej zostaje zawieszone.

Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ i samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy

a. Samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy

1. Nauczyciel świetlicy ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia, odnotowuje w dokumentacji jego nieobecność. W przypadku, jeśli pełni opiekę jednoosobowo, powiadamia o fakcie dyrekcję szkoły.

2. Po odnalezieniu ucznia nauczyciel udziela mu upomnienia i informuje o konsekwencjach złamania zasad regulaminu oraz informuje o zaistniałym fakcie rodziców/ opiekunów prawnych oraz wychowawcę klasy.

3. W przypadku nieodnalezienia dziecka nauczyciel świetlicy informuje o fakcie rodziców /opiekunów prawnych, dyrektora.

4. Jeśli dalsze poszukiwania podjęte przez szkołę i rodziców nie przynoszą oczekiwanego rezultatu, dyrektor szkoły lub rodzic/opiekun prawny powiadamia policję.

5. Jeżeli zachowanie powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i wychowawcę klasy, którzy w porozumieniu z rodzicami podejmują działania zapobiegawcze.

b. Uczeń nieodebrany ze świetlicy

1. Nauczyciel świetlicy kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka, ustala przyczyny zdarzenia i zapewnia dziecku opiekę do czasu ich przybycia.

2. Nauczyciel świetlicy przypomina rodzicom/opiekunom prawnym, że są zobowiązani do punktualnego odbioru dziecka ze świetlicy.

3. W przypadku braku kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi nauczyciel podejmuje decyzje o powiadomieniu policji. Nauczyciel zapewnia w tym czasie dziecku opiekę.

4. Jeżeli sytuacja powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i dyrektora szkoły, którzy rozpoznają sytuację i podejmują dalsze przewidziane prawem działania.

Brak kontaktu z rodzicami

1. W przypadku, gdy rodzic nie kontaktuje się z wychowawcą w czasie wyznaczonym, wychowawca prosi rodzica o przybycie do szkoły, wykorzystując różne formy nawiązywania kontaktu z rodzicem: wpis do zeszytu wychowawczego, kontakt telefoniczny. Podjęte działania dokumentuje w dzienniku lekcyjnym.

2. W przypadku braku reakcji ze strony rodzica pedagog wysyła list polecony za potwierdzeniem odbioru.

3. W przypadku, gdy rodzic/ opiekun prawny nadal nie reaguje na wezwanie, wychowawca w porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem szkoły podejmuje dalsze przewidziane prawem działania.

Zachowanie uniemożliwiające prowadzenie lekcji (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników i nauczycieli, głośne rozmowy, chodzenie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela itp.)

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia upomina słownie ucznia, przeprowadza z nim rozmowę, a w przypadku braku reakcji, informuje o zachowaniu rodziców/opiekunów ucznia osobiście lub wpisując odpowiednią notatkę do zeszytu korespondencji lub zeszytu przedmiotowego. Na kolejnej lekcji kontroluje fakt zapoznania się rodzica z notatką.
2. W sytuacji wymagającej natychmiastowej interwencji innych osób nauczyciel powiadamia pedagoga lub dyrektora szkoły poprzez skierowanie do sekretariatu ucznia z klasy.
3. Nauczyciel prowadzący zajęcia informuje o zdarzeniu wychowawcę i sporządza odpowiednią notatkę w dzienniku lekcyjnym.
4. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami / opiekunami prawnymi i wymierza kary zgodnie z WSO.
5. W przypadku braku poprawy zachowania wychowawca w porozumieniu i w obecności nauczyciela prowadzącego i pedagoga przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. W przypadkach trudnych konsultuje się z zespołem wychowawczym w celu podjęcia działań zmierzających do zdyscyplinowania ucznia.

Postępowanie w sytuacji zachowania agresywnego wobec uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz osób przebywających w szkole

a. Zachowania agresywne uczniów i innych osób nieletnich w stosunku do rówieśników

1. Nauczyciel szkoły przerywa zachowanie agresywne, którego jest świadkiem i jeżeli jest taka możliwość przeprowadza wstępną rozmowę z uczniem i ustala okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel informuje wychowawcę o zdarzeniu i wstępnych ustaleniach, a w uzasadnionych przypadkach pedagoga.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem, sporządza notatkę w dzienniku lekcyjnym i wymierza karę stosowną do zaistniałej sytuacji, zgodną ze statutem szkoły.
4. Wychowawca informuje poprzez wpis do zeszytu informacyjnego rodziców/opiekunów prawnych ucznia o zdarzeniu i formie wymierzonej kary.
5. Jeżeli zachowania agresywne powtarzają się, wychowawca informuje pedagoga szkolnego, który podejmuje inne działania:
 - przeprowadza rozmowę interwencyjną w obecności rodziców
 - wnioskuję o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań. Pedagog sporządza z podjętych działań notatki umieszczone w dokumentacji pedagoga.

6. W sytuacji, kiedy uczeń w dalszym ciągu stwarza zagrożenie dla innych uczniów, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły i wychowawcą ucznia kieruje wnioskiem do sądu rodzinnego o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.

b. Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.)

1. Nauczyciel niezwłocznie informuje o zdarzeniu pedagoga oraz dyrektora szkoły i jeśli jest to możliwe, zatrzymuje i przekazuje sprawcę. Dyrektor szkoły wzywa policję.

2. Nauczyciel zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazuje policji.

3. Pedagog w porozumieniu z nauczycielem lub wychowawcą ustala wstępnie okoliczności czynu, świadków zdarzenia i przekazuje te informacje policji.

4. Pedagog powiadamia rodziców / opiekunów prawnych ucznia- sprawcy i sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.

5. Pedagog jest obecny podczas wykonywania czynności przez policję przewidzianych prawem.

6. W sytuacjach wyjątkowych(zagrożenie życia, nieobecność dyrektora i pedagoga w godzinach zajęć popołudniowych w szkole, zajęć poza szkołą) nauczyciel bezzwłocznie powiadamia o przestępstwie (zdarzeniu) policję.

c. Postępowanie w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.

1. Nauczyciel/ pracownik szkoły/ inna osoba informuje o zdarzeniu pedagoga lub dyrektora szkoły.

2. Pedagog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.

3. Pedagog wzywa do szkoły rodziców / opiekunów prawnych ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.

4. W uzasadnionych przypadkach pedagog szkoły wnioskuję o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań.

5. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego.

6. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora, w godzinach zajęć popołudniowych w szkole) nauczyciel/ pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

Postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego

1. Nauczyciel udziela pierwszej pomocy lub zapewnia jej udzielenie, wzywa pielęgniarkę, a w razie konieczności karetkę pogotowia.
2. Nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły i pedagoga oraz rodziców/
opiekunów prawnych ucznia.
3. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły powiadamia policję i ustala okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. Uzyskane informacje przekazuje policji i rodzicom/prawnym opiekunom. Z podjętych działań sporządza notatkę umieszczoną w dokumentacji pedagoga.

a. Postępowanie wobec ofiar przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie

1. Nauczyciel, który podejrzewa, że uczeń jest ofiarą przemocy domowej informuje o tym fakcie wychowawcę, a ten pedagoga.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem, w zależności od sytuacji, przeprowadza rozmowę z dzieckiem, prosi pielęgniarkę szkolną o pomoc w dokonaniu wywiadu lub podejmuje inne przewidziane prawem czynności zmierzające do rozpoznania sprawy.
3. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły przeprowadza rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka. Informuje o podejrzeniu stosowania przemocy wobec dziecka i niedostatecznej nad nim opieki oraz o konsekwencjach takiego postępowania i wskazuje formy pomocy.
4. Pedagog sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy, którą podpisują również rodzice/ opiekunowie prawni dziecka.
5. Jeżeli podejrzenia potwierdzają się lub istnieje uzasadniona obawa, że dziecko jest ofiarą przemocy, pedagog wdraża procedurę Niebieskiej Karty lub informuje policję i sąd rodzinny. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga. W przypadku rodziny objętej dozorem, o swoich podejrzeniach niezwłocznie informuje kuratora.

b. Postępowanie wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
3. Wychowawca i pedagog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy (jeżeli jest znany i nieletni).
5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, wychowawca postępuje zgodnie z zasadami oceny negatywnego zachowania zawartymi w WSO.

6. W innych przypadkach pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia policję. Sporządza notatkę przechowywaną w dokumentacji pedagoga.

7. Wychowawca i pedagog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Wystąpienie przypadku pedofilii w szkole

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.

- w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego,
- w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji,
- następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu,
- wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie,
- w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania,
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia),
- dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia,
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/ucznem

Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

1. Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog i psycholog szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:

- nie pozostawiają ucznia samego,
- próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce
- udzielenie wsparcia emocjonalnego podczas rozmowy,
- informują rodziców,
- przekazują dziecko pod opiekę rodziców lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa uczniowi odpowiednim instytucjom (np. policja, sąd),
- regularne spotkania i monitorowanie zagrożenia.

WCZESNE ROZPOZNAWANIE PRZEMOCY

Źródła agresji

W literaturze znane są trzy główne teorie wyjaśniające pochodzenie ludzkiej agresji:

- **teoria instynktów**, która mówi, że agresja jest instynktem wrodzonym i że człowiek z natury zachowuje się agresywnie i stosuje przemoc;
- **teoria frustracji**, według której przyczyną zachowań agresywnych jest przeżywana frustracja, będąca wynikiem zablokowania zaspokojenia potrzeb;
- **teoria społecznego uczenia się**, która mówi, że ludzie uczą się zachowań agresywnych bądź przez własne, bezpośrednie doświadczenie, bądź przez naśladownictwo.

Narzędzia przeciwdziałania przemocy

Jednym z podstawowych narzędzi nauczyciela, w rozpoznawaniu przemocy w klasie, czy w szkole jest obserwacja. Narzędzie pozornie proste, jednak w przeładowanych liczebnie szkołach często trudne do skutecznego stosowania. Niemniej obserwacja właśnie pozwala na zauważenie, czy zdiagnozowanie pierwszych oznak zmian zachowania uczniów, nastroju panującego w klasie, czy składu grup rówieśniczych. Niepokojące sytuacje, które powinny zwracać naszą uwagę zawsze, to wszelkie zmiany zachowania uczniów, nie będące chwilowymi, związanymi choćby z obniżeniem nastroju, czy słabszym momentem w ciągu dnia, czy tygodnia. Zwracajmy uwagę na osoby osamotnione, wycofane, spóźniające się do szkoły czy na lekcję, szukające swoich rzeczy, spędzające przerwy osobno, będące obiektem kpin, poszturchiwane w różnych sytuacjach.

Wśród oznak rozpoznania mobbingu w szkole można wymienić, choćby:

- ✓ Przezywanie, upokarzanie, wyśmiewanie, wyszydzanie, zastraszanie, zakrzykiwanie, grożenie;
- ✓ Zaczepianie, popychanie, szturchanie;
- ✓ Dzieci takie wciąganie w kłótnie i bójki, w których są stroną słabszą, nie bronią się, lecz próbują uciec lub się wycofać (często płacząc);
- ✓ Zabieranie przyborów szkolnych, ubrań, pieniędzy i innych rzeczy;
- ✓ Siniaki, zadrapania, podarte ubrania;
- ✓ Spóźnianie się do szkoły, do klasy po przerwie;
- ✓ Zmiana drogi do domu lub do szkoły, żeby ominąć prześladowców;
- ✓ Częste szukanie swoich rzeczy;
- ✓ Zgłaszanie objawów psychosomatycznych (ból brzucha, głowy);
- ✓ Samotne spędzanie przerw; wykluczenie z grupy;
- ✓ Nasilona niepewność, nerwowość;

Przykładowe oznaki przemocy rówieśniczej pozwalające rodzicom rozpoznać to zjawisko u dzieci:

- ✓ Wracanie do domu w podartych ubraniach, zniszczone rzeczy;
- ✓ Brak odwiedzin kolegów; brak zaproszeń na urodziny;
- ✓ Lęk przed szkołą – np.: oporne wychodzenie do szkoły;
- ✓ Uskarżanie się na objawy psychosomatyczne – ból głowy, ból brzucha;
- ✓ Kłopoty ze snem;
- ✓ Częste prośby o pieniądze lub ich kradzież w domu;

Przykładowe cechy charakteryzujące sprawców przemocy¹:

- ✓ Łatwo się irytują, szydzą z innych, celowo mówią rzeczy, które mogą kogoś zranić,
- ✓ grożą, wyśmiewają się, popychają innych, szturchają, biją, znęcają się, niszczą cudze rzeczy.
- ✓ Mają potrzebę dominowania i tyranizowania innych, chętnie uciekają się do przemocy i groźby, dążą do realizacji swojej woli za wszelką cenę. Chętnie się swoją faktyczną lub wyimaginowaną władzą nad pozostałymi uczniami.
- ✓ Są porywczy, impulsywni, cechuje ich niski próg frustracji, mają trudności z przystosowaniem się do panujących norm i zasad. Aby osiągnąć korzyści, chętnie oszukują.
- ✓ Ogólnie są zbuntowani, nieposłuszni i agresywni.
- ✓ Sprytnie wykręcają się z trudnych sytuacji.
- ✓ Mają opinię twardych. Nie współczują dręczonym uczniom. Mają dość wysokie mniemanie o sobie.
- ✓ Stosunkowo wcześnie zaczynają łamać normy prawne i społeczne.

¹ Stanisław Orłowski, Mobbing i bullying w szkole: charakterystyka zjawiska i program zapobiegania.

SKUTECZNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE ZAPOBIEGAJĄCE ROZWOJOWI I ESKALACJI PRZEMOCY

Jakie działania może podjąć szkoła, by stać się miejscem profilaktyki zachowań niepożądanych?

Po pierwsze REAGUJ! Brak reakcji utrwala zachowania przemocowe w szkole.

„Sprawca przemocy może nie doświadczać przykrych emocji lub myśli związanych ze stosowaniem przemocy, ponieważ nie identyfikuje swoich zachowań w ten sposób (dla niego to żart, zabawa); BRAK REAKCJI ZE STRONY OTOCZENIA POCZYTUJE JAKO PRYZWOLENIE, ZACHĘTĘ.

Brak reakcji odczytywany bywa przez ofiary jako ZGODA OGÓŁU NA TAKIE ZACHOWANIE”.

Rola nauczyciela, wychowawcy klasy w profilaktyce agresji – działania bieżące.

- Budowanie więzi ucznia ze szkołą i klasą – przeciwdziałanie bezosobowej komunikacji w formie mówienia po imieniu, co jest jednocześnie okazywaniem mu szacunku; docenianie jego starań konkretną informacją zwrotną (nie „Bardzo ładne wypracowanie” ale „Włożyłeś dużo pracy, doceniam to. Wstęp jest bardzo dobry. Szczególnie zaciekał mnie drugi akapit...itd.”) przy jednoczesnym określeniu obszarów wymagających pracy; podkreślanie mocnych stron; włączanie w zadania grupowe, klasowe, w których może te mocne strony wykorzystać jako atut;
- Wzmacnianie i podbudowywanie więzi ucznia z rodziną – aranżowanie spotkań, podczas których rodzic może zobaczyć swoje dziecko w innej roli, która ukaże jego mocne strony; przeżywanie przez rodzica dumy, radości powoduje zwiększenie szacunku dla możliwości swojego dziecka, poszerza perspektywę komunikacyjną na linii dziecko – rodzic, zwiększa szansę zacieśnienia frontu wychowawczego szkoły i rodziców;

Przykład schematu rozmowy nauczyciela z rodzicami ucznia:

1. *Wymień pozytywne strony ucznia, jego funkcjonowanie w zespole klasowym;*
2. *Podziel się niepokojem o ucznia;*
3. *Sprecyzuj zachowanie, problem, który wymaga rozwiązania;*
4. *Zaoferuj pomoc;*
5. *Opowiedz o swoim pomysśle na rozwiązanie problemu;*
6. *Wysłuchaj rodzica.*

PIĘCIOSTOPNIOWA PROCEDURA UCZENIA ZACHOWANIA SIĘ UCZNIÓW

- I. Skoncentruj na sobie uwagę wszystkich uczniów zanim zaczniesz jakiegokolwiek zajęcia.
- II. Przedstaw każdą czynność i dokładnie opisz swoje oczekiwania dotyczące zachowania uczniów podczas tej czynności.
- III. Zareaguj pozytywnie, kiedy uczniowie spełnią twoje oczekiwania.
- IV. Zareaguj natychmiast, kiedy uczniowie nie spełnią tych oczekiwań.
- V. Pod koniec zajęć powiedz uczniom, w jakim stopniu zrealizowali twoje oczekiwania, wskaż, co powinni poprawić.

JAK STWORZYĆ ZASADY WSPÓŁPRACY?

Istnieje 5 reguł tworzenia zasad:

1. Jasny komunikat;
2. Pozytywny przekaz;
3. Ograniczona liczba zasad;
4. Wprowadzenie zasad ogólnych i szczegółowych;
5. Unikanie słów: zawsze, ciągle, wszędzie;

Pamiętaj! Zasady muszą być racjonalnie wyjaśnione. Muszą być widoczne w klasie UCZENIE PROCEDUR POSTĘPOWANIA I ZASAD ZACHOWANIA W CIĄGU CAŁEGO ROKU SZKOLNEGO

Wielu nauczycieli i wychowawców uważa, że w zupełności wystarczy powiedzieć o procedurach i zasadach na początku roku, a uczniowie powinni je zapamiętać. Tymczasem uczenie się procedur postępowania i zasad zachowania podlega tym samym zasadom, jak uczenie się jakiegokolwiek przedmiotu. Opanowanie określonego zakresu wiedzy z dowolnego przedmiotu czy zdobycie umiejętności wymaga powtarzania i wielokrotnego ćwiczenia.

MacKenzie sugeruje następujące działania:

Dnia pierwszego:

- Przedstaw twoje ogólne zasady w teorii. Utrzymuj tę prezentację na poziomie ogólnym, bez zbędnych szczegółów i wyliczania rozmaitych przykładów.
- Powieś twoje zasady w klasie na widocznym dla uczniów miejscu.
- Opisz swoje procedury w klasie, takie jak: kiedy i w jaki sposób uczniowie powinni wchodzić do klasy, kiedy mogą mieć przerwę, jak powinni opuszczać klasę po zakończeniu zajęć.
- Opisz swoje reguły postępowania wobec tych, którzy złamią lub będą testować twoje zasady.
- Bądź przygotowany na przedstawienie twoich zasad w praktyce, gdy tylko zdarzy się ku temu okazja. Ta lekcja z pewnością zostanie zauważona przez innych uczniów.
- Ogłoś, że roześlesz do domów listy z twoimi zasadami zachowania w klasie.

Podczas pierwszych dwóch tygodni:

- Każdego dnia powtarzaj twoje ogólne zasady postępowania i zachowania w klasie, podobnie jak i inne specyficzne reguły, które będą sprawdzane lub naruszane przez uczniów.

- Zadawaj uczniom pytania, aby upewnić się, że rozumieją, czego się od nich oczekuje.
- Poświęć jak najwięcej czasu na nauczanie dzieci rutynowych procedur i czynności w klasie. Wyodrębnij określoną procedurę, nad którą zamierzasz pracować w kolejnych dniach.
- Pokaż uczniom, o co ci chodzi poprzez przedstawienie modelowej sytuacji oraz modelowego sposobu zachowania się.
- Przedyskutuj z dziećmi hipotetyczne sytuacje, aby upewnić się, że rozumieją, czego od nich oczekujesz.
- Spodziewaj się testowania reguł i bądź na to przygotowany. Jedynym sposobem na nauczanie dzieci reguł jest słowne wydawanie poleceń i instrukcji oraz ćwiczenie i ich powtarzanie (niektórzy uczniowie będą musieli wiele razy doświadczyć w praktyce twoich zasad, zanim się do nich przekonają).

Podczas pierwszego miesiąca:

- Kontynuuj ćwiczenie twoich zasad i procedur postępowania.
- Oczekuj sprawdzania cię przez uczniów i bądź na to przygotowany. Najcięższy test zdarza się zazwyczaj w ciągu pierwszych czterech do sześciu tygodni.
- Bądź przygotowany na potwierdzenie stosowania twoich reguł poprzez efektywną reakcję. Twoja konsekwencja będzie procentowała w przyszłości.
- Zaplanuj profilaktycznie spotkanie z rodzicami dla tych uczniów, którzy będą nadmiernie cię testowali w ciągu pierwszych tygodni szkolnych. Będzie ci potrzebne wsparcie i współpraca z ich strony.

W ciągu roku szkolnego:

- Powtarzaj zasady postępowania i zachowania w klasie przy każdej okazji.
- Kontynuuj twoje efektywne reagowanie na wszelkie występkę. Uczenie się reguł jest nieustającym procesem.
- Zaangażuj rodziców i rozwiń plan współpracy dom – szkoła, co pozwoli rozwiązać problemy z uczniem, który nie poprawia swojego zachowania.

Zarys programu zaradczego przeciw bullyingowi w szkole

Poziom szkoły, klasy i jednostki

Środki zaradcze na poziomie szkoły to:

- Przeprowadzenie ankiety wśród uczniów. Analiza sytuacji.
- Dzień poświęcony problemowi bullyingu w szkole (zamiast zwykłych lekcji).
- Większa kontrola podczas przerw (dyżury), częstsze interwencje.
- Więcej ciekawych zajęć pozalekcyjnych.
- Uruchomienie telefonu kontaktowego czynnego przez kilka godzin w tygodniu, aby anonimowo porozmawiać o zaistniałych problemach (albo skrzynki problemów).
- Ogólnoszkolne zebranie rodziców.
- Doskonalenie i samodoskonalenie nauczycieli (grupy rozwojowe).
- Współpraca dom - szkoła.

Środki zaradcze na poziomie klasy:

- Regulamin klasowy zawierający normy postępowania zapobiegające przemocy rówieśniczej, wyjaśnienie problemu, nagradzanie i sankcje.
- Godzina wychowawcza poświęcona tematycznie tym problemom.
- Nauka poprzez współpracę, dająca możliwości bliższego poznania się.
- Wspólne zajęcia wzmacniające więzi między uczniami.
- Zebranie rodziców i ewentualne indywidualne rozmowy z rodzicami.

Środki zaradcze na poziomie jednostki:

- Rozmowy ze sprawcami i ofiarami bullyingu.
- Rozmowy z rodzicami uczniów, których problem dotyczy, ewentualnie także w obecności dzieci.
- Wykorzystanie pomocy ze strony "neutralnych" uczniów.
- Pomoc i wsparcie dla rodziców ze strony szkoły.
- Fachowa pomoc psychologa (psychoterapeuty) dla rodziców i ofiar przemocy ale również dla sprawców.
- Zmiana klasy lub szkoły.